

مطلب روز

کک نباتی کلزا *Phyllotreta atra*

علی زمان میرآبادی

مسئول مرکز تحقیقات کاربردی شرکت توسعه کشت دانه های روغنی

یکی از آفاتی که عموماً در مراحل اولیه رشد کلزا می تواند منجر به خساراتی همچون کاهش سطح برگ و در شرایط حاد باعث از بین رفتن بوته ها گردد، کک های نباتی هستند که علی رغم اندازه کوچکشان می توانند در جمعیت های بالا منجر به آسیب مزارع کلزا گردند. در این مقاله سعی خواهیم کرد با توجه به کشت دیر هنگام کلزا در برخی از مناطق استان های شمالی و احتمال حضور و خسارت این آفت در مزارع کلزا، به نحوه شناسایی، جزئیات و شکل خسارت و همچنین مدیریت این آفت بپردازیم. کک های نباتی عمدتاً بر روی گیاهانی همچون کلزا، کلم و سلغم فعالیت دارند. این آفت گونه های مختلفی دارد که برخی از آنها مفید هستند و به عنوان عوامل کنترل کننده برخی علف های هرز در جهان استفاده می شوند اما گونه غالبی که در مزارع کلزا وجود دارد حشره کوچکی در حدود ۲ تا ۳ میلی متر و به رنگ آبی متالیک یا سیاه است که در برخی شرایط باعث خسارت به محصول می گردد. اگر آنها را بر روی برگ مشاهده کردیم، زمانی که دستمان را به سمتشان دراز می نماییم و آنها را تهدید می کنیم، همچون ملخ جهش بلندی خواهند نمود و این به دلیل قدرت ران پای عقبی آنها است که این قابلیت را دارا هستند. وقتی تشعشعات نور خورشید بر سطح پوست آنها تابش می کند به دلیل نوع رنگ پوشش خارجی آنها، بسیار براق به نظر می رسند و بدین ترتیب شناسایی آنها چندان مشکل نیست. البته باید بدانیم که گونه هایی از کک های نباتی نوار های زرد رنگ طولی بر پشت بدنشان دارند. لازم به ذکر است این حشره تا حدود ۱ کیلومتر برای بدست آوردن غذا می تواند پرواز نماید، یعنی تا فاصله ۱ کیلومتری از مکان حضور آنها، مزارع کلزا می توانند در معرض خطر باشند و از طرفی چون پراکنش گسترده آنها در مناطق شمالی کشور مشاهده شده، لذا می توان گفت در بیشتر مزارع کشت کلزا در استان های مازندران و گلستان این آفت با جمعیت های متغییر حضور دارد. اما از روی علائم ایجاد شده بر روی برگ ها نیز می توان تا حدی امکان حضور آنها را محتمل دانست. سوراخ های گرد، کوچک و منظم هم اندازه طول بدن حشره یعنی همان ۲ تا ۳ میلی متر به خصوص در برگ های جوان از علائم تغذیه این آفت است که گیاه را از این نظر بد منظره می کند. این که در چه زمانی خسارت این آفت به بالاتر از حد آستانه خسارت اقتصادی می رسد بستگی به میزان جمعیت آفت، مرحله رشدی محصول و شرایط آب و هوایی دارد. کک های نباتی معمولاً زمانی که کلزا دو برگ اولیه (غیر حقیقی یا کوتیلدون ها) دارد فعالیت و خسارت بیشتری را می تواند داشته باشد. از مراحل ۳ تا ۴ برگی (برگ های حقیقی) به بعد چندان قدرت خسارت ندارد و لذا عموماً مدیریت این آفت در صورت بروز خسارت، در همان مراحل اولیه رشد مطرح است. هوای گرم و خشک باعث افزایش شدت فعالیت و تغذیه این آفت می شود. در شرایط بارندگی به نظر می رسد در داخل خاک پناه می گیرد. زمانی که ۲۵ درصد سطح برگ های حقیقی یا غیر حقیقی خسارت دیده باشند، مبارزه با این آفت توجیه اقتصادی پیدا می کند. در مسئله مدیریت این آفت، مزارعی که سابقه خسارت دارند می بایست از قبل یک سری اقدامات جهت پیشگیری، در آنجا صورت گرفته باشد. مثلاً رعایت تناوب حداقل ۲ تا ۳ ساله کلزا با سایر محصولات (ترجیحاً غلات)، تنظیم تاریخ کاشت به منظور جلوگیری از انطباق مراحل اولیه رشدی کلزا با اوج فعالیت این آفت و نهایتاً مطمئن باشیم از بقایای کلزای سال قبل در زمین برای بقا و زمستانگذرانی این آفت زیاد نباشد. در شرایط گرم و خشک اگر امکان آبیاری وجود دارد لازم است گیاهان آبیاری گردند. مبارزه شیمیایی عموماً در بیشتر مناطق شمالی در حال حاضر توصیه نمی گردد ولی در صورت امکان و زیر نظر کارشناس گیاهپزشک حسب توجه به مرحله رشدی کلزا، تغییرات آب و هوایی در روزهای آتی و جمعیت و پراکنش آفت می توان از سموم مختلفی برای مبارزه با آنها استفاده نمود. کک های نباتی حشرات حساسی هستند و تا کنون مقاومت خاصی در این حشره نسبت به استفاده از حشره کش های رایج مشاهده نگردیده است و لذا نسبت به طیف وسیعی از آنها آسیب پذیر بوده و سریعاً از پای در می آیند. اکثر کارشناسان بر این باورند که اگر کشاورز به نیازها و آسیب های زراعت خود آشنا باشد می تواند محصولی اقتصادی تولید نماید ضمن آن که آسیب وارده به محیط زیست ناشی از مصرف ناآگاهانه سموم شیمیایی کاهش خواهد یافت.